

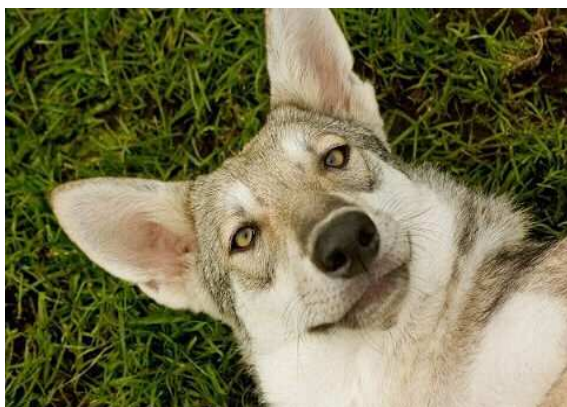
Waarborg voor een gezonde Saarlooswolfhond

Waarborg voor een gezonde Saarlooswolfhond

De Saarlooswolfhond van 2012 tot 2025

Plan van aanpak, 22 mei 2012

Algemene Vereniging voor Liefhebbers van Saarlooswolfhonden

Inhoud

▪ Voorwoord	pag. 3
▪ Inleiding	pag. 4
▪ Het ras Saarlooswolfhond	pag. 5
▪ De waarborg voor een gezonde Saarlooswolfhond	pag. 6
▪ Project 'Monitoren Verwantschap'	pag. 8
▪ Populatieomvang	pag. 9
▪ Levensproductie	pag. 11
▪ Gemiddelde leeftijd ouders	pag. 12
▪ Inteelcoëfficiënt	pag. 13
▪ Inteeltoename	pag. 14
▪ Bevindingen	pag. 15
▪ Uitvoering op korte termijn	pag. 17
▪ Uitvoering op middellange termijn	pag. 18
▪ Selectie Procedure	pag. 19
▪ Verantwoording en Voortgang	pag. 21
▪ Conclusies	pag. 22
▪ Nota Bene	pag. 23
▪ Bijlagen	pag. 23
▪ Literatuur en bronnen	pag. 23

Voorwoord

De Saarlooswolfhond is een van de negen erkende hondenrassen van Nederlandse bodem. Het is een zeldzaam en bijzonder ras dat nog dicht bij de natuur staat. Het is geen ras voor iedereen, maar voor een kleine groep liefhebbers die de kwaliteiten en beperkingen van het ras op waarde weet te schatten.

De Saarlooswolfhond verkeert thans in een situatie waar bijsturing van de fokkerij noodzakelijk is om het ras voor de toekomst te behouden. De hoge verwantschap - en daardoor de inteelt - zal anders voor problemen zorgen in de nabije toekomst.

Mevrouw drs. L. Roest, dierenarts en kynologisch medewerker, heeft namens de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland (RvB) de Algemene Vereniging voor Liefhebbers van Saarlooswolfhonden (AVLS) op 23 februari 2012 verzocht een plan van aanpak te schrijven om de toekomst van het ras te waarborgen. De AVLS antwoordde graag aan dit verzoek te zullen voldoen. Ook toekomstige generaties moeten immers kunnen blijven genieten van dit unieke ras. Leendert Saarloos wilde een nieuw ras creëren zonder degeneratiefouten. Dit doel, hoewel waarschijnlijk nooit volledig haalbaar, zullen we zo dicht mogelijk moeten benaderen. Het is een dure plicht die we voelen voor de grondlegger van ons ras, en aan de honden waaraan we elke dag zoveel plezier beleven.

De AVLS is zich ervan bewust dat de georganiseerde kynologie in Nederland gebonden is aan regels. Regels die op gespannen voet kunnen staan met een ingrijpende bijsturing van de fokkerij. De RvB zal dan ook bereid moeten zijn de bijlagen van het hoofdstamboek van het ras te openen. Dit is alleen mogelijk als er een goed doordacht plan aan ten grondslag ligt met voldoende waarborgen. Bovendien moet er binnen de rasvereniging AVLS een ruim draagvlak zijn voor een dergelijk ingrijpen, anders is elk plan gedoemd te mislukken.

Wij vragen de RvB ervoor zorg te dragen dat de erkende rasverenigingen in Nederland, de kennelclubs en de buitenlandse erkende rasverenigingen op de hoogte worden gebracht van dit plan. Hun medewerking is, waar nodig, gewenst en legitiem.

Dan is er nog een complicerende factor: de AVLS is niet de enig erkende rasvereniging voor de Saarlooswolfhond in Nederland. De AVLS was liever samen met de andere vereniging, de Nederlandse Vereniging van Saarlooswolfhonden (NVSWH) tot een plan van aanpak gekomen. Dit bleek niet mogelijk. De NVSWH wil geen samenwerking. De AVLS ontvouwt hier dus haar eigen visie. Wij vragen de RvB om ondersteuning bij de uitvoering van dit plan. We willen er tevens op wijzen dat de RvB ons inziens een belangrijke rol speelt bij het oplossen van de inteeltproblematiek van dit ras. De Saarlooswolfhond is immers een nationaal ras waarvoor de RvB een bijzondere verantwoordelijkheid draagt.

Dit plan bevat de visie van de AVLS, hoe de vereniging de toekomst van ons geliefde ras zeker wil stellen. De analyses betreft de gehele populatie in Nederland. Hoewel het spreekwoord luidt: 'it takes two to tango' zal hoe dan ook, met of zonder medewerking van de NVSWH, een gezonde toekomst voor de Saarlooswolfhond worden gewaarborgd.

De gezondheidscommissie van de AVLS, namens deze, Mw. dr. ir. M. Stoop, Mw. dr. M. Schipper, Dhr. dr. ir. M.G.P. van Veller, Mw. M. Saarloos, Mw. E. Siteur-van Rijnstra en Mw. M. Eggink.

Inleiding

De gezondheidscommissie van de AVLS is in het leven geroepen om alle gezondheidsaspecten van de Saarlooswolfhond te signaleren, in kaart te brengen en de leden hierover te informeren. De commissie was, na een eerste inventarisatie, bezorgd over de gezondheidstoestand van het ras. Met name erfelijk gerelateerde afwijkingen, die weer in nauwe relatie staan met inteelt en verwantschap, gaven reden tot zorg. De vitaliteit van de honden dreigde eveneens in gevaar te komen als het inteeltpercentage te veel zou stijgen. De commissie beoogde de mogelijkheden in kaart te brengen voor een verantwoord fokbeleid gericht op de beheersing van het inteelt- en verwantschapspercentage binnen de smalle genenpool van de raspopulatie. De bezorgdheid van de commissie werd medio 2010 geuit bij de RvB. Het toenmalige hoofd van de afdeling Gezondheid, Gedrag en Welzijn van de RvB, mevrouw dr. M. van Hagen, deelde onze zorgen.

Dit leidde ertoe dat mevrouw van Hagen in oktober 2010 een bijeenkomst organiseerde waarbij een delegatie van de gezondheidscommissie van de AVLS aanwezig was. Ook de heer J.J.H. Wauben, vicevoorzitter en portefeuillehouder fokbeleid van de RvB, was daarbij aanwezig, evenals vertegenwoordigers van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen en de Universiteit Wageningen, respectievelijk dr. ir. J.K. Oldenbroek en dr. J.J. Windig. Het overleg ging onder andere over de gezondheid en de beheersbaarheid van het inteelt- en verwantschapspercentage bij de Saarlooswolfhond.

De Wetterhoun kampt met soortgelijke problemen als de Saarlooswolfhond. De Vereniging voor Stabij- en Wetterhounen (NVSW) was al behoorlijk ver gevorderd met een plan van aanpak. Dit plan werd tijdens de bijeenkomst gepresenteerd en toegelicht door de heer D. Greve, voorzitter van de Fok Advies Commissie Wetterhounen van de NVSW. Na het overleg in 2010 was dr. J. Windig bereid een analyse te maken van de Saarlooswolfhond op basis van populatiegegevens van de RvB. De conclusie van deze analyse was: de gescheiden populaties van AVLS en NVSWH bij elkaar brengen geeft wat lucht op de korte termijn, maar een openstelling van het stamboek met inbreng van nieuw bloed is op de langere termijn onvermijdelijk.

De Saarlooswolfhond is al 30 jaar gescheiden in twee populaties. Sinds 1982 wordt een deel van de populatie vertegenwoordigd door de Nederlandse Vereniging van Saarlooswolfhonden, die een centraal fokbeleid voert en uitsluitend honden erkent als raszuiver die uit die centrale fokkerij zijn voortgekomen. De andere populatie wordt sinds 2007 grotendeels vertegenwoordigd door de AVLS. In 2010 werd de AVLS door de RvB erkend als rasvereniging.

De AVLS heeft in 2011 drie maal een fokkersoverleg georganiseerd waar lezingen werden gegeven door wetenschappers en deskundigen over de geconstateerde bevindingen. De mogelijkheden van een verantwoorde fokkerij voor de toekomst werden besproken, waarbij consensus werd gevonden over het inbrengen op termijn van nieuw bloed. De RvB heeft daarnaast in 2011 diverse malen geprobeerd een gesprek tussen de NVSWH en de AVLS op gang te brengen. Dit is niet gelukt. De RvB heeft daarna besloten met beide verenigingen apart te spreken. Die gesprekken vonden plaats in de zomer van 2011. Een en ander heeft geleid tot het verzoek van de RvB aan zowel de AVLS als de NVSWH om los van elkaar te komen met een plan van aanpak. Een dergelijk plan is echter niet compleet zonder de ontstaansgeschiedenis te schetsen.

Het ras Saarlooswolfhond

Leendert Saarloos (1884-1969), was een groot liefhebber van de Duitse herdershond, maar hij vond dat zijn geliefde ras veel natuurlijke eigenschappen had verloren. Daarom stelde hij zich ten doel een nieuw ras te creëren waarbij de natuurlijke eigenschappen van de Duitse herder weer terug werden gefokt. In de twintiger jaren van de vorige eeuw bedacht hij dat de wolf daarvoor zeer geschikt zou zijn. Leendert Saarloos wilde het uithoudingsvermogen en de kracht van de wolf combineren met de werklust van de Duitse herder, waardoor een nieuw ras zonder degeneratiefouten zou ontstaan.

Rond 1935 begon Saarloos in zijn woonplaats Dordrecht met zijn experimentele fokkerij. Hij paarde de Duitse herderreu Gerard von Transrhenum aan een Europese wolvin die hij verkregen had uit Diergaarde Blijdorp in Rotterdam (foto). Hij noemde deze wolvin 'Fleur'. Aldus werden Gerard en Fleur de stamouders van alle huidige Saarlooswolfhonden. Saarloos selecteerde streng. Uiteindelijk waren twintig halfwolven het resultaat van zijn kruisingen. Terugparingen op vader Gerard leverde hem een basispopulatie kwartwolven op. Saarloos koos uitsluitend honden op karakter en dienstbaarheid om in te zetten in zijn fokkerij. Hij had

ook te maken met de vluchtdrift van de wolf en ontdekte dat door het gevaarmijdend gedrag van de honden sommigen zeer geschikt waren als blindengeleidehond.

Omdat Saarloos bleef selecteren op dienstbaarheid was schuwheid, een kenmerk van veel hedendaagse Saarlooswolfhonden, tijdens zijn fokkerij nauwelijks aanwezig. Saarloos kreeg bij zijn pogingen een nieuw ras te creëren advies van de vermaarde geneticus dr. L. Hagedoorn. Hij noemde zijn honden Europese wolfhonden en zijn kennel kreeg de naam 'Van de Kilstroom.'

De fokbasis van de populatie was echter smal. Om de inteelt te beheersen kruiste Saarloos in 1963 weer een wolvin in, weer uit Blijdorp en ook nu noemde hij de wolvin weer Fleur! Deze Fleur paarde hij aan zijn wolfhond Yro van de Kilstroom. De pups uit deze kruising (met een groter percentage wolvenbloed) werden ondergebracht bij een groep liefhebbers. De outcross werd geen succes. De nakomelingen van Yro en Fleur II waren te wild en kwamen na verloop van tijd allemaal weer terug in Saarloos' kennel. Slechts één hond uit deze kruising, Valpar van de Kilstroom, heeft Leendert Saarloos later ingezet.

Saarloos wilde graag dat zijn ras erkend zou worden door de RvB. Homogeniteit en dienstbaarheid waren een eis voor erkenning. Maar door de grotere invloed van de wolf werd de schuwheid en de vluchtdrift van de nakomelingen ook groter.

Leendert Saarloos leefde in de wetenschap dat al zijn pogingen waren mislukt om zijn honden als een nieuw ras erkend te krijgen. Maar uiteindelijk werden de honden in 1975 toch door de RvB erkend als ras! Later kreeg het ook internationale erkenning van de F.C.I. Leendert Saarloos heeft dat allemaal niet meer mee mogen maken. Hij overleed in 1969. Bij de erkenning in 1975 werden alleen de nakomelingen van de tweede wolf in het stamboekregister ingeschreven en werd het ras, ter ere van zijn schepper, voortaan Saarlooswolfhond genoemd.

De waarborg voor een gezonde Saarlooswolfhond

Na haar oprichting in december 2006 ging de AVLS op 1 januari 2007 van start. Het belangrijkste doel van de vereniging was (en is) het behoud van het ras Saarlooswolfhond.

Een van de wegen naar dat doel is het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek. De AVLS stelt daarom leden (en niet-leden) in de gelegenheid tegen een gereduceerd tarief DNA materiaal van hun honden af te laten nemen en op te slaan. Al dit materiaal wordt opgeslagen bij het Van Haeringen Laboratorium in Wageningen en wordt 25 jaar bewaard. Dit materiaal, en alle door de jaren heen verkregen gegevens, stelt de AVLS beschikbaar voor wetenschappelijk onderzoek. De DNA bank bevat inmiddels meer dan 150 monsters.

Bovendien worden leden (en niet-leden) op de jaarlijkse AVLS dag in de gelegenheid gesteld de ogen van hun Saarlooswolfhond tegen een gereduceerd tarief te laten onderzoeken door een gediplomeerd E.C.V.O. arts. De fokdieren moeten zijn onderzocht op PRA, HD, dwerggroei en DM. (zie ook pagina 7)

De AVLS wil haar leden en fokkers zoveel mogelijk kennis en gegevens aanbieden. Kennis wordt onder andere verkregen door middel van lezingen van deskundigen en wetenschappers.

De AVLS heeft in haar vijfjarig bestaan de volgende lezingen en workshops georganiseerd:

- Prof. Dr. F. Stades, Erfelijke oogaandoeningen, 13 mei 2007
- Ir. Ed. J. Gubbels, Mogelijkheden van een database om verwantschap en inteelt in kaart te brengen, 14 september 2007
- Dr. M. Schilder, Gedragsproblemen, met name angst en schuwheid bij de Saarlooswolfhond en de erfelijke component daarvan, 13 april 2008
- Ir. Ed. J. Gubbels, Rashonden, fokkerij en erfelijkheid, 18 mei 2008
- Drs. A. Voorbij en Dr. H. Kooistra, Hypofysaire dwerggroei bij de Saarlooswolfhond, beschikbaarheid van een genetische test, 28 september 2008
- Dhr. M. Nijland, Rastypisch gangwerk bij de Saarlooswolfhond, 28 september 2008.
- Mw. M. Roosendaal, Kleurvererving en vachtpatronen bij de Saarlooswolfhond, 19 april 2009
- Mw. S. Welling, Workshop socialisatie en opvoeding van de Saarlooswolfhond, 14 juni 2009
- Prof. Dr. J. de Gier, Vruchtbaarheid en Voortplanting, 7 november 2009
- Dr. P. Mandigers, Degeneratieve Myelopathie en andere neurologische afwijkingen bij de hond, 19 mei 2010
- Dr. T. Koning, Gezonde voeding, de zin en onzin van vaccineren, 19 juni 2010
- Dr. Ir. M. Stoop, Onderzoek en conclusies met betrekking tot populatiegegevens van de Saarlooswolfhond, 16 januari 2011
- Dhr. D. Greve, Openstelling stamboek Wetterhoun, mogelijkheden voor de Saarlooswolfhond, 27 maart 2011
- Dr. J. Windig, Monitoren verwantschap en inteeltbeheersing van de Saarlooswolfhond, 29 mei 2011.
- Dhr. K. Wijnberg, hondengedrag en de Saarlooswolfhond op 11 september 2011

De AVLS heeft een fokreglement opgesteld, waarin o.a. de volgende zaken zijn vastgelegd:

- een reu mag gedurende zijn leven maximaal 4 nesten voortbrengen met een maximum van 1 nest per kalenderjaar met een tussenpoze van 11 maanden.
- een teef mag gedurende haar leven maximaal 4 nesten voortbrengen.
- de ouderdieren moeten op heupdysplasie (HD) zijn onderzocht.
- de ouderdieren moeten vóór de dekking onderzocht zijn op erfelijke oogafwijkingen.
- ten aanzien van hypofysaire dwerggroei moeten beide ouderdieren getest zijn op het gen.
- ten aanzien van degeneratieve myelopathie (DM) moeten beide ouderdieren getest zijn op het gen.
- van beide ouderdieren moet door de eigenaren een DNA monster worden afgenomen voor opslag in de DNA databank van de vereniging.

De AVLS heeft samenwerking gezocht met een systeemanalist die een voor iedereen toegankelijke database op het Internet voor Saarlooswolfhonden heeft opgezet. Hierin zijn zoveel mogelijk (gezondheid)gegevens van individuele honden opgeslagen. Er zijn op dit moment 3.048 Saarlooswolfhonden opgenomen van de hele populatie Saarlooswolfhonden, dus van de stamouders tot en met Saarlooswolfhonden in het buitenland.

De E.C.V.O.-, de HD-uitslagen en de uitkomsten van het DM- en dwerggenonderzoek worden per individuele hond vermeld. De database wordt vrijwel dagelijks bijgewerkt en onderhouden. Fokkers kunnen zelf via het programma 'matchmaker' bekijken hoe de stamboom van een beoogde combinatie eruit ziet.

Naar aanleiding van haar bevindingen heeft Mw. dr. ir. M. Stoop, lid van de gezondheidscommissie van de AVLS, een softwareprogramma ontwikkeld voor de beheersing van verwantschap en inteelt in de populatie. Met dit programma kan de genetisch meest geschikte partner worden berekend voor alle in de database voorkomende honden. Alle fokkers van Saarlooswolfhonden, ook niet leden van de AVLS, kunnen hiervan gebruik maken. Hierdoor kan voor de korte termijn de stijging van de inteelt beter worden beheerst.

De AVLS heeft samenwerking gezocht met zusterverenigingen in het buitenland zoals de Duitse, Franse en Belgische rasvereniging om de inzet van zoveel mogelijk fokdieren te bevorderen. Ook werd (tevergeefs) samenwerking gezocht met de NVSWH. De RvB is in 2007 gevraagd een bemiddelende rol te spelen.

Veertien honden uit de gesloten populatie van de NVSWH waren in het bezit van AVLS leden. Na selectie op gezondheid en leeftijd bleven hiervan 6 honden over (4 reuen en 2 teven) die tot en met 2010 werden ingezet voor de fokkerij. Hieruit zijn in totaal 12 nesten voortgekomen.

Project 'Monitoren Verwantschap'

De AVLS werd in november 2011 door de RvB gevraagd deel te nemen aan de klankbordgroep 'Monitoren Verwantschap.' Dit project beoogt voorwaarden te scheppen voor het terugdringen van erfelijke aandoeningen in rashondenpopulaties. De RvB wilde graag van de expertise van de AVLS op het gebied van digitale stamboomboekhouding gebruikmaken en verwachtte van ons een positief kritische opstelling. Namens de AVLS nemen secretaris Mw. M. Eggink en lid van de gezondheidscommissie Mw. dr. ir. M. Stoop deel aan het overleg. In de klankbordgroep is tevens het ministerie van EL&I, de Universiteit Utrecht, de Dierenbescherming en het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren vertegenwoordigd.

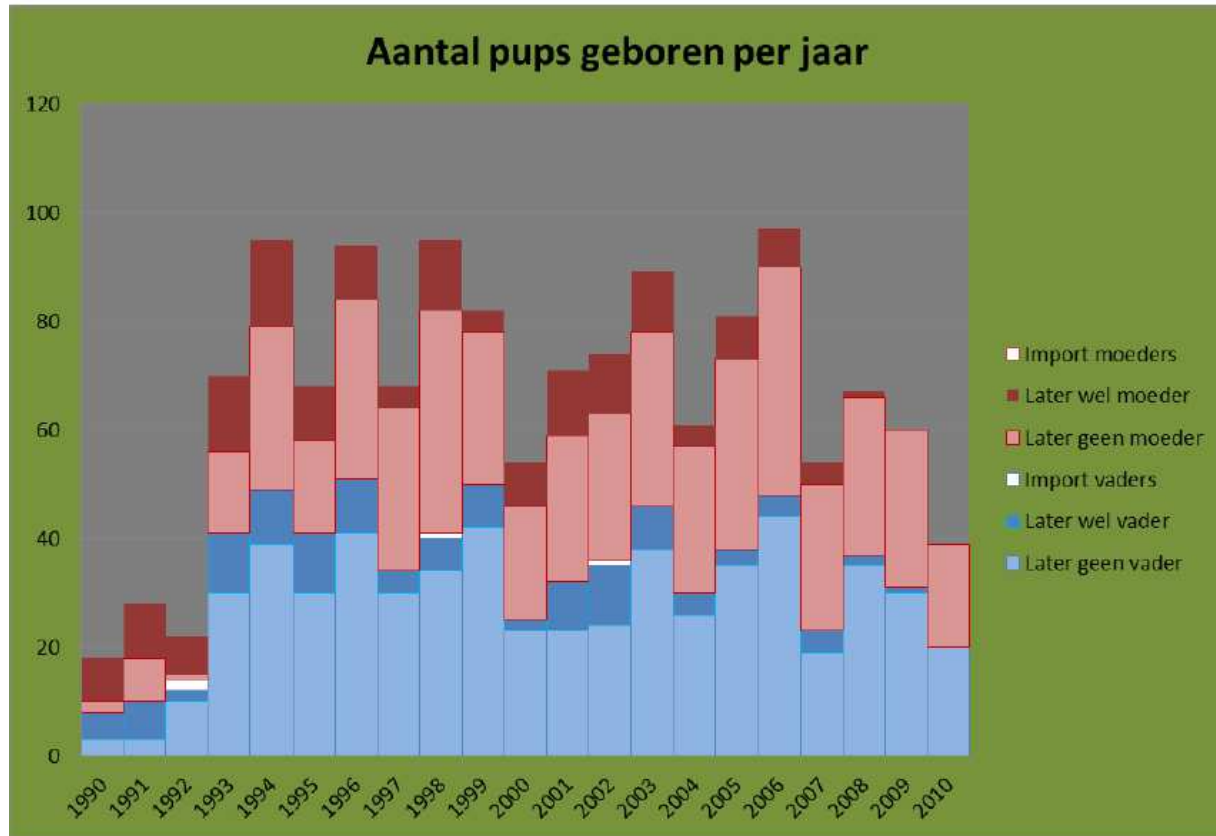
Wageningen UR voert dit project uit voor de RvB en het Ministerie van EL&I. Het doel is om inteelt in hondenpopulaties niet meer toe te laten nemen dan onoverkomelijk is, waardoor het optreden van erfelijke aandoeningen zal afnemen. Dit heeft twee aspecten: gegevens voor een beter beheer verkrijgen en kennis en inzicht bij de doelgroep om het toe te kunnen passen.

Toename van inteelt in een kleine, gesloten populatie van rashonden is niet te voorkomen. Met doelgerichte fokkerijmaatregelen is het enigszins te beperken zodat het voorkomen van erfelijke aandoeningen op de lange termijn gereduceerd kan worden. Om de inteelt in de hand te houden is een verantwoorde fokkerij volgens populatiegenetische principes nodig. Om te bepalen welke fokkerijmaatregelen nodig zijn, is een analyse nodig van de populatiestructuur, de onderlinge verwantschap van de dieren, de gemiddelde inteelt en de inteelttoename per generatie.

De AVLS maakt voor dit plan van aanpak gebruik van de analyse voor de Saarlooswolfhond door dr. J. Windig van Wageningen UR (foto) op basis van de gegevens van de RvB om aan te geven hoe de Saarlooswolfhond ervoor staat.

Populatieomvang

Bovenstaande grafiek laat zien dat het totaal aantal geboren pups varieert tussen de 60-90 per jaar van 1993 tot 2006. Van 2007 tot 2010 is het aantal geboren pups afgenomen tot 40-60 per jaar. De grafiek behelst de totale populatie.

19% van de mannelijke pups wordt later vader.
25% van de vrouwelijke pups wordt later moeder.

Gescheiden populaties

De Saarlooswolfhond is al 30 jaar gescheiden in twee populaties. Sinds de splitsing in 1982 wordt een deel van de populatie vertegenwoordigd door de NVSWH, tot voor kort de enige door de RvB erkende rasvereniging. De NVSWH voert een centraal fokbeleid en erkent uitsluitend Saarlooswolfhonden die uit die centrale fokkerij zijn voortgekomen. Het merendeel van de andere populatie wordt sinds 2007 vertegenwoordigd door de AVLS. (In 2010 werd de AVLS naast de NVSWH door de RvB erkend als rasvereniging.) De verwantschapsanalyse van dr. ir. Marianne Stoop bevestigt de twee subpopulaties. De honden binnen de subpopulatie zijn meer aan elkaar verwant en er komen andere erfelijke gebreken voor.

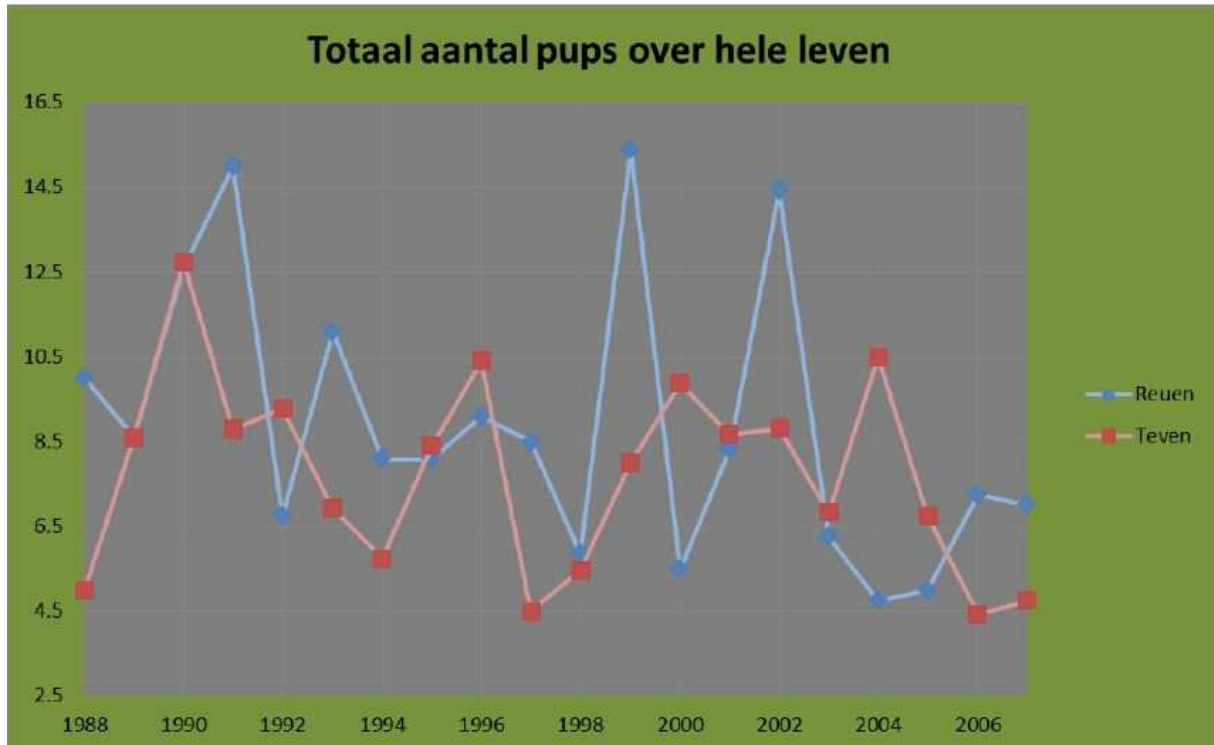
Stand van zaken in april 2011. Het betreft alleen erfelijke aandoeningen waar een protocol van de RvB voor is of waar een gentest voor beschikbaar is.

- Op HD werden 257 Saarlooswolfhonden onderzocht. 250 honden hadden HD-A of HD- B. Er waren 4 honden met HD-C en 3 honden met HD-D.
- Op Degeneratieve Myelopathie (DM) werden 180 honden onderzocht. Er waren 89 honden vrij van DM, er waren 80 dragers (44,4 %) en 11 lijders (6,1%). Van de DM lijders zijn inmiddels 6 honden overleden. Van de NVSWH zijn geen cijfers bekend.
- Op het dwerggen werden 244 Saarlooswolfhonden onderzocht. Er waren 225 honden vrij van dwerggroei, er waren 18 dragers (7,3%) en 1 lijder. Van de NVSWH zijn geen cijfers bekend.
- Op PRA werden 348 honden onderzocht: 79 honden van de NVSWH en 269 van de AVLS en overige honden. Bij de NVSWH waren 31 PRA lijders geregistreerd, bij de AVLS en overige honden 4 PRA lijders. De NVSWH publiceert de laatste jaren geen PRA uitslagen meer en laat de honden in het buitenland onderzoeken, zodat de resultaten over de afgelopen jaren niet bekend zijn.
- Op erfelijk cataract werden 348 honden onderzocht. De NVSWH registreerde geen lijders, maar ook hier publiceert de NVSWH de laatste jaren de uitslagen niet. De overige en AVLS honden kenden 14 cataractlijders.

In de populatie van de NVSWH is vanaf 2007 een terugloop van het aantal geboortes te zien. De Overig/AVLS geboortes zijn min of meer constant. De voorheen overige fokkers zijn merendeels lid van AVLS geworden. De tabel is gemaakt op basis van de gegevens van de RvB.

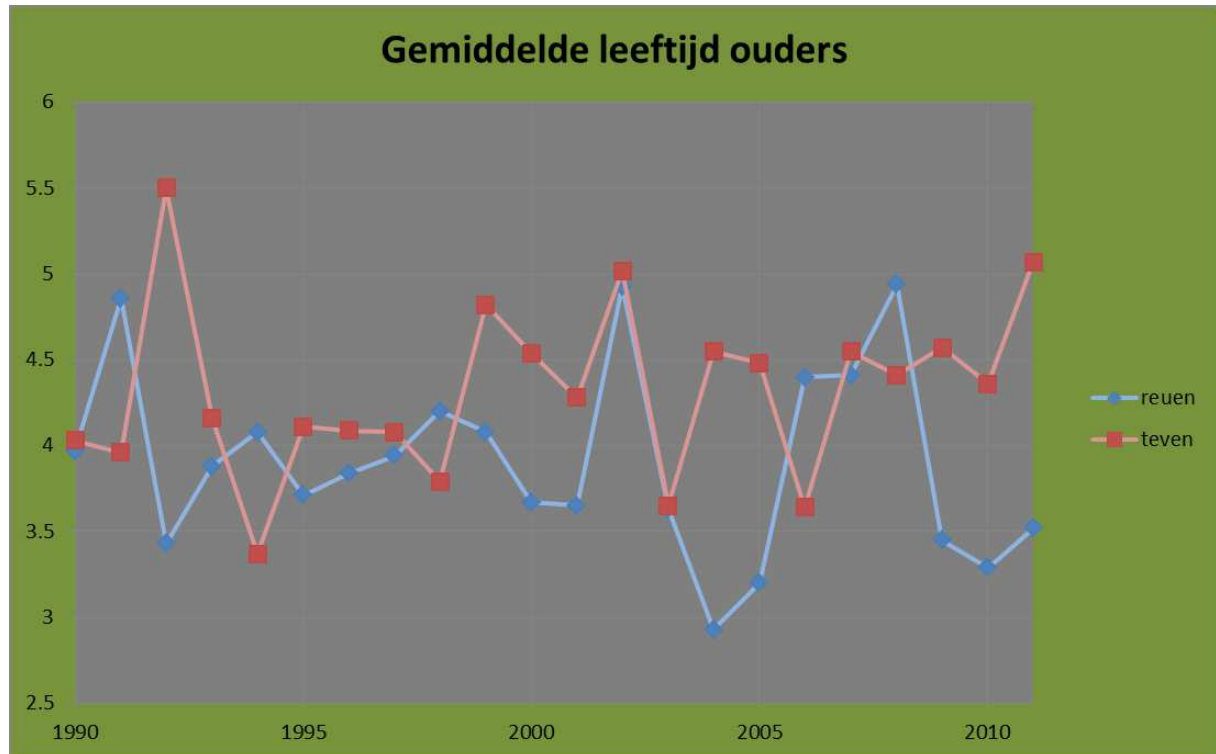
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	TOTAAL
NVSWH	7	16	37	33	11	12	18	23	14	20	23	6	20	9	0	0	249
AVLS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	29	47	37	46	179
Overig	27	52	49	47	41	51	55	58	44	54	70	26	6	0	1	5	586
Totaal	34	68	86	80	52	63	73	81	58	74	93	52	55	56	38	51	1014
NB. In deze cijfers zijn de importhonden niet meegerekend.																	

Levensproductie

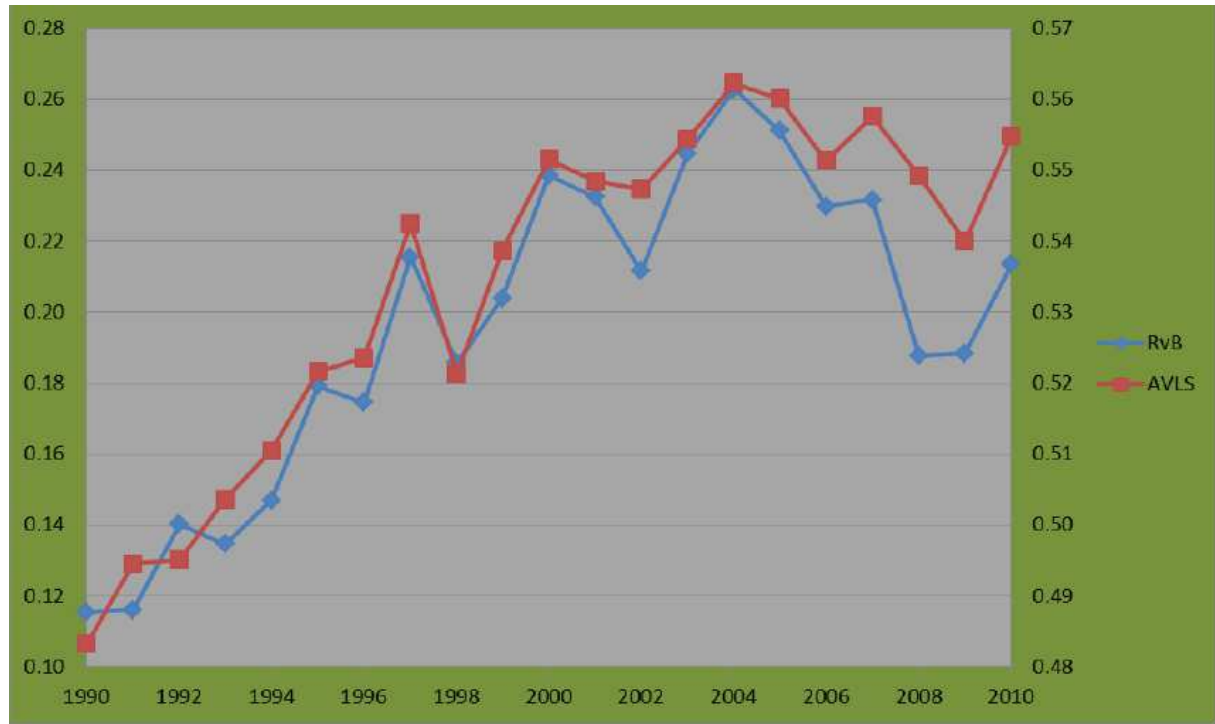
- Reuen: het gemiddelde wisselt sterk per jaar: van 5.5 tot 15.4 pups
- Teven: het gemiddelde per geboortjaar is sterk wisselend: van 4.5 tot 12.5 pup per teef. Elk jaar worden er teven geboren die meer dan 9 pups gaan krijgen. De teef met de meeste nakomelingen heeft in totaal 29 pups geworpen.
- Elk jaar worden er reuen geboren die meer dan 6 pups gaan verwekken.
- De reu met de meeste nakomelingen heeft in totaal 60 pups verwekt.
- De AVLS heeft in het fokreglement opgenomen dat een reu gedurende zijn leven maximaal 4 nesten mag voortbrengen met een maximum van 1 nest per kalenderjaar.

Gemiddelde leeftijd ouders

- De gemiddelde leeftijd van de ouders (de generatie-interval) is 4,09 jaar.
- De moeders zijn gemiddeld 4,23 jaar. De maximum leeftijd is 9 jaar en varieert door de jaren heen tussen de 3,4 en 5,4 jaar. Dit is min of meer constant.
- De vaders zijn gemiddeld 3,95 jaar met een maximum van 9 jaar. Dit varieert door de jaren heen tussen de 3,4 en 5,0 jaar. Dit is min of meer constant.

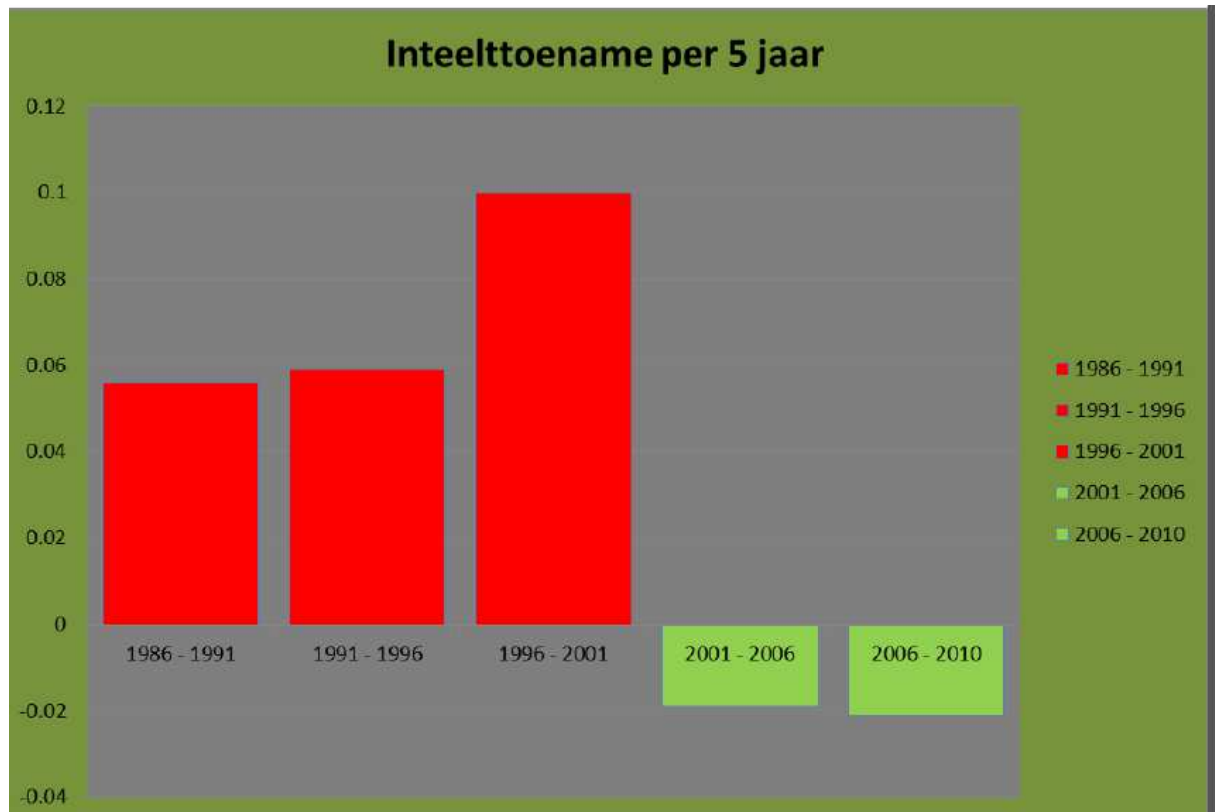
Inteeltcoëfficiënt

In deze grafiek is het verloop van het inteeltcoëfficiënt van 1990 tot 2010 te zien.

- De grafiek toont links de uitkomsten op basis van de cijfers van de RvB en de rechts uitkomsten op basis van de databank van de AVLS. De verschillen zijn te verklaren uit het feit dat de gegevens van de AVLS teruggaan tot de stamouders uit ca.1925 en de gegevens van de RvB teruggaan tot 1990.

Inteeltoename

- 1986 – 2001 Onaanvaardbaar hoog.
- 2001 – 2010 Kleine afname.

Bevindingen

Er is te veel inteelt in de populatie Saarlooswolfhonden, hoewel de toename de laatste jaren iets afvlakt. Inteelt geeft op termijn grote problemen. Dat zien we bij de Saarlooswolfhond bijvoorbeeld bij Degeneratieve Myelopathie (DM) waarvoor nu gelukkig een gentest bestaat. Onderzoek wijst uit dat 44,4% van de onderzochte Saarlooswolfhonden van de AVLS drager is van dit gemuteerde gen. Dat beperkt de combinaties van fokdieren enorm. Als we daarbij optellen dat de fokker ook nog rekening moet houden met andere bij de Saarlooswolfhond voorkomende erfelijke afwijkingen als hypofysaire dwerggroei, PRA, Cataract, etc. is het bijna onmogelijk een geschikte partner te vinden waarbij geen risico wordt gelopen op een aangeboren erfelijke afwijking. De relatief snelle toename van verwantschap in de populatie zorgt voor een aanzienlijk risico op nieuwe erfelijke gebreken die in de komende jaren zichtbaar kunnen worden, maar waarvan we nu het bestaan nog niet weten.

Ook het teruglopen van het aantal geboren pups vanaf 2006 is reden tot zorg. Om een populatie in stand te houden is een minimum aantal fokdieren nodig. Rekening houdend met de generatie-interval van 4,09 moeten we ernaar streven dat er minimaal 60 tot 80 pups per jaar geboren worden.

De AVLS heeft kennis genomen van het plan van aanpak van de Wetterhoun in 2010. We hebben tevens het verloop van de implantatie en de reacties daarop in de kynologie gevolgd. Geconcludeerd mag worden dat outcross in de kynologie een bijzonder delicaat onderwerp is. Hoewel men niet ontkent dat outcross noodzakelijk kan zijn voor een kleine populatie om inteeltproblemen het hoofd te bieden, is de tegenstand c.q. weerstand ook in eigen kring bij de Wetterhoun bijzonder groot gebleken.

Wetenschappelijke literatuur over outcross bij de hond is dun gezaaid. Wel konden verschillende opvattingen over outcross van populatiedeskundigen worden gevonden, maar een goed onderbouwd verslag van de resultaten van outcross over een aantal generaties, heeft de commissie, op een enkele studie na, niet kunnen vinden. Er is ervaring op dit gebied in de veehouderij, maar vaak is hier sprake van een andere insteek.

Dr. J. Windig stuurde de gezondheidscommissie een studie van de redding van een geïsoleerde populatie wilde wolven door inbreng van 1 immigrant (zie bijlage).

De AVLS heeft in 2011 externe experts naar de populatie laten kijken. Uit hun onderzoek blijkt een grote toename van het inteeltpercentage in de jaren 1986 tot 2001. Dit zorgt weer voor een toename van erfelijke problemen binnen de populatie. Deze ontwikkeling is zorgelijk en daar wil de vereniging iets aan doen. De gezondheidscommissie van de AVLS deelt de mening van de deskundigen dat uitbreiding en versterking van de genenpool noodzakelijk is.

Zoals de titel van dit plan al zegt: de AVLS wil naar een toekomst met een *“Waarborg voor een gezonde Saarlooswolfhond.”* De AVLS is tot de conclusie gekomen dat dit doel alleen bereikt kan worden door nieuw bloed in te kruisen. Een zogenaamde outcross.

De vraag hoe een outcross er bij de Saarlooswolfhond uit zou kunnen zien, heeft de commissie voorgelegd aan dr. ir. K. Oldenbroek van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen en dr. J. Windig van de Universiteit Wageningen. Met beide wetenschappers is in de loop der tijd een uitstekende verstandhouding opgebouwd.

Zij zijn van mening dat - om het uiterlijk en gedrag van de Saarlooswolfhond te behouden – er dicht bij de rasstandaard zou moeten worden gebleven. De voor de hand liggende opties zijn daarom volgens hen: inkruisen van de herder, inkruisen van de wolf, opzetten van nieuwe lijnen wolf x herder of misschien enkele rassen c.q. honden van een wolfachtig type.

Gedragskenmerken

De gelijkenis met de wolf is een van de meest opvallende kenmerken van de Saarlooswolfhond. Maar ... dan kijken we vooral naar de buitenkant. Het zal best lukken een hond te creëren die eruit ziet als een Saarlooswolfhond waarbij de genenpool ook nog wordt uitgebreid, maar hoe staat het met de unieke gedragskenmerken die een Saarlooswolfhond tot een echte Saarlooswolfhond maken?

De AVLS is van mening dat ook die eigenschappen behouden moeten blijven! De Saarlooswolfhond is niet alleen door zijn wolfachtig uiterlijk een bijzondere hond, maar ook het rastypische gedrag, dat nog dicht bij de natuur staat, maakt deze hond uniek. Op dit punt onderscheidt de Saarlooswolfhond zich van alle andere rassen en dit onderscheid zal behouden moeten blijven. Zijn zachte, vriendelijke en voorzichtige aard, zijn legendarische eigenwijsheid en zijn ongekeende onverzettelijkheid om altijd en overal *zelf* controle te houden over zijn situatie, maakt de Saarlooswolfhond voor de ware liefhebber onweerstaanbaar en onvergelijkelijk. En laten we vooral zijn onafhankelijke, eigenzinnige karakter en zijn enorme aanhankelijkheid aan het gezin niet vergeten.

Het rastypische karakter van de Saarlooswolfhond is ontstaan uit een langdurig selectieproces. Dat de grondlegger van het ras, Leendert Saarloos, niet koos op uiterlijk, maar uitsluitend op karakter, is gelukkig nog steeds in het karakter van de hedendaagse honden terug te vinden. De ware liefhebber wil daarom primair een Saarlooswolfhond om 'wat het ras is', en niet om 'hoe de hond eruit ziet.' Om dat met een outcross te bereiken moet er niet alleen naar het exterieur van de hond worden gekeken, maar moet ook het karakter een rol spelen. Hierin zal de juiste balans moeten worden gevonden.

Uitvoering op korte termijn

De tijd tikt door. Doortastendheid is noodzakelijk en de cijfers geven hier alle aanleiding toe. Het plan van aanpak zal dus op redelijk korte termijn moeten worden uitgevoerd.

Uit de cijfers blijkt dat vanaf 2006 het aantal pups is teruggelopen van 60 à 90 pups per jaar naar 40 à 60 pups per jaar. Om de populatie vitaal en in stand te houden is een minimale aanwas van 60 à 80 pups per jaar nodig. Daarom wil de AVLS ernaar streven om het aantal pups per jaar te verhogen. Om dit te bereiken zal de AVLS:

- de pupverkoop bevorderen, het ras promoten op hondenshows en evenementen om het zo bij een groter publiek onder de aandacht te brengen. Via massamedia, zoals radio en televisie, kan positieve aandacht voor het ras worden gevraagd.
- deze doelen duidelijk naar buiten brengen. Nu leeft soms nog de gedachte (ook onder leden) dat er zelfs *teveel* wordt gefokt.
- vanuit de vereniging ondersteuning bieden aan leden die een nestje willen fokken. Fokkers die weinig of geen ervaring hebben, de mogelijkheid bieden een fokkerscursus te volgen.
- behulpzaam zijn bij de verstrekking van bv. een werpkist en een speelren om de kosten voor de individuele fokker te drukken. De bij de AVLS aangesloten fokkers zijn hobbyfokkers, zij fokken af en toe een nestje.
- bevorderen dat de gescheiden populaties van AVLS en NVSWH, daar waar dat een meerwaarde heeft, bij elkaar gebracht worden. De AVLS wil hierbij tevens een beroep doen op de medewerking van de RvB. Veel honden uit beide populaties zijn immers meer dan vijf generaties niet met elkaar gemengd. Hier ligt een kans om de genenpool te verbreden zonder dat het karakter en het ras type van de Saarlooswolfhond wordt aangetast.

De AVLS zal, in samenspraak met haar leden, in 2012 beginnen met een onderzoek naar de voorliggende opties voor een outcross. Tevens zal de vereniging een inventarisatie maken van fokkers die zich voor dit doel willen inzetten. Eind 2012 zal duidelijk moeten worden of het opzetten van nieuwe foklijnen in de praktijk is te realiseren. Ook moet dan duidelijk zijn welke fokkers zich actief voor dit doel willen inzetten.

De AVLS hoopt in 2013, wanneer hiervoor financiering wordt verkregen, te kunnen participeren in een wetenschappelijk onderzoek van dr. J. Windig van Wageningen UR om onder andere de genetische verscheidenheid van de Saarlooswolfhond op genniveau in kaart te brengen.

Bij dit onderzoek zal de Universiteit van Wageningen gebruik maken van de DNA databank van de AVLS. Dit onderzoek kan uitsluitsel geven of de verwantschapsgraad en homozygotie van de populatie in werkelijkheid net zo hoog is als uit de stamboomgegevens blijkt.

Uitvoering op middellange termijn

Om de inteelt op langere termijn te beheersen zal met enige regelmaat onverwant bloed moeten worden ingekruist. De AVLS wil in 2013 beginnen met de eerste outcross. Deelname aan het outcross programma zal uiteraard op basis van vrijwilligheid geschieden. Het is altijd de beslissing van de eigenaar/fokker om zijn hond aan te bieden voor dit programma.

Bij de outcross wordt uitgegaan van het gedoseerd inbrengen van nieuw bloed. De rasstandaard van de Saarlooswolfhond zal daarbij de leidraad zijn. Het rasspecifiek fokreglement van de AVLS zal worden gehanteerd. Wij vragen de RvB in 2013 de bijlagen van het hoofdstamboek voor de Saarlooswolfhond open te stellen. Het verdient de voorkeur om Saarlooswolfhondteven te paren aan reuen van een ander ras of reuen met een wolfachtige uiterlijk. Deze nakomelingen kunnen direct in de bijlage van het hoofdstamboek worden ingeschreven. Dit is in de praktijk goed beheersbaar, tevens is er op die manier goed zicht op de ontwikkeling van de pups.

De 'druppelmethode' die voor het plan van aanpak van de Wetterhoun is beschreven (het over een aantal jaren verspreid, gedoseerd verschillende reuen inkruisen) zou ook voor de Saarlooswolfhond kunnen werken. Met welke interval er nieuw bloed moet worden ingebracht, is echter vooraf moeilijk te bepalen. Daarom zou de AVLS bij voorkeur nieuw bloed willen inkruisen aan de hand van het eerder genoemde genonderzoek op DNA niveau.

De AVLS wil als outcross ook honden inzetten die de rasstandaard zowel qua uiterlijk als karakter dicht benaderen, de zogenaamde "look-a-likes." Deze honden zijn niet in het NHSB stamboek ingeschreven. Van look-a-likes is geen genetische verwantschap bekend. Selectie van de nakomelingen zal dus uiterst belangrijk zijn. De AVLS wil in dit kader de RvB vragen de bijlage van het hoofdstamboek te openen:

- voor honden die in redelijke mate voldoen aan de rasstandaard van de Saarlooswolfhond, maar die niet zijn geregistreerd in een F.C.I. erkend stamboek en naar het oordeel van de AVLS waardevol zijn. Deze honden worden opgenomen in het G-0 register.
- voor nakomelingen van reuen van een ander ras (Herders) die door de AVLS zijn geselecteerd en die gepaard zijn aan geselecteerde in het NHSB geregistreerde Saarlooswolfhondteven. Deze nakomelingen worden in het G-0 register opgenomen.
- voor nakomelingen van bovengenoemde honden. Zij worden opgenomen in het G-1 register.

Honden uit het G-1 register worden gepaard aan honden uit de bestaande populatie Saarlooswolfhonden met een NHSB stamboom.

Nakomelingen, eenmaal in de bijlage van het hoofdstamboek geregistreerd, kunnen aan alle showwedstrijden deelnemen en alle kwalificaties behalen.

Reuen van een ander ras worden in het outcrossprogramma eenmaal ingezet. Om de gezondheidsrisico's te beheersen en het rastype te bewaken wordt er met de F1 en F2 generatie alleen gefokt na een positief fokadvies van een selectiecommissie (zie verder).

Selectie Procedure

Elk jaar wordt door de gezondheidscommissie een bijeenkomst voor leden georganiseerd waar de effecten van de outcross zullen worden besproken en de voorstellen voor een eventueel *nieuwe* outcross besproken zullen worden.

Selectiecommissie

De honden die in de bijlage van het hoofdstamboek worden opgenomen, worden aangekeurd door een door het bestuur van de AVLS te benoemen selectiecommissie. Deze commissie zal voorstellen aan het bestuur van de AVLS doen. Het bestuur van de AVLS besluit over de ingediende voorstellen. De selectiecommissie bestaat uit 3 personen en wordt door het bestuur van de AVLS benoemd voor een periode van 3 jaar. De leden van de selectiecommissie kunnen hierna nog eenmaal worden herbenoemd voor een periode van 3 jaar. De commissie benoemt een voorzitter uit zijn midden en beslist bij meerderheid van stemmen over de in te dienen voorstellen. In de selectiecommissie zal gevraagd worden zitting te nemen:

1. twee leden van de AVLS.
2. een gekwalificeerd keurmeester casu quo deskundige van de Saarlooswolfhond.

De selectiecommissie heeft de volgende taken:

- Aankeuren van look-a-likes die ingeschreven worden in de bijlage van het hoofdstamboek van de Raad van Beheer.
- Beoordelen van beoogde in te kruisen reuen (Herder: Witte Herder, Oud Duitse herder) en bepalen of deze voldoen aan de eisen. De beoogde reu wordt geselecteerd in overleg met de eigenaar van de teef.
- Globale beoordeling van de eerste en tweede generatie nakomelingen op de leeftijd van ca. 6 weken door minimaal 2 leden van de commissie.
- Beoordelen van de eerste en tweede generatie nakomelingen op een nader door de AVLS te organiseren dag wanneer de nakomelingen ca. 8 tot 10 maanden en ca. 18 maanden oud zijn.
- Bepalen welke nakomelingen uit de F1 en F2 generatie worden toegelaten tot de fokkerij. Hierbij worden uitdrukkelijk de gezondheidsuitslagen betrokken. Aan deze keuring nemen alle leden van de selectiecommissie deel. Het advies van de commissie wordt met algemene stemmen genomen en voor besluitvorming aan het bestuur van de AVLS voorgelegd.
- Jaarlijks uitbrengen van een verslag over de bevindingen en de uitvoering van dit plan van aanpak.

Fokkers

Fokkers van de AVLS kunnen participeren in dit plan van aanpak, uiteraard op vrijwillige basis. Zij kunnen zich aanmelden bij het secretariaat van de vereniging.

De fokker die wenst te participeren:

- tekent een 'Overeenkomst van deelname aan de Waarborg voor een gezonde Saarlooswolfhond' met het bestuur van de AVLS waaruit zijn/haar participatie blijkt. Hierin worden alle afspraken uitgewerkt en nader vastgelegd.

- betaalt geen dekgeld (de AVLS betaalt het dekgeld)
- gaat ermee akkoord dat zijn/haar naam en de naam van zijn/haar teef worden gebruikt in uitingen van de AVLS rondom dit project.
- gaat akkoord met de randvoorwaarden zoals in dit plan van aanpak is beschreven.

Fokteven en dekreuen

Voor dit project komen uitsluitend fokteven en dekreuen in aanmerking die HD-A of HD-B hebben. Bij het E.C.V.O. oogonderzoek moeten zij op alle punten zijn vrijgegeven. De ouderdieren moeten genetisch vrij zijn van DM en dwerggroei. Mocht na inventarisatie blijken dat er onvoldoende fokteven en dekreuen aan deze criteria voldoen (die genetisch zo min mogelijk aan elkaar zijn verwant), dan zullen ook ouderdieren ingezet kunnen worden die drager zijn van DM en/of dwerggroei. In dat geval zullen uitsluitend hun nakomelingen bij de verdere fokkerij worden ingezet als zij vrij zijn van deze erfelijke afwijkingen.

Randvoorwaarden

- Dierenartskosten rondom de dekking, dracht en zoogperiode komen voor rekening van de AVLS, met uitzondering van die dierenartskosten die door toedoen of nalatigheid van de fokker zijn veroorzaakt.
- De fokker zal de leden van de selectiecommissie minimaal twee keer toelaten tot het nest nadat de pups ca. 6 weken oud zijn.
- De fokker heeft nestkeuze, dat wil zeggen de fokker mag maximaal 1 pup uit het nest aanhouden.
- De fokker zal alle pups verkopen aan de AVLS voor de som van € 300,00 (zegge driehonderd Euro), inbegrepen de fokkers eigen nestkeuze (indien de fokker tot eigen nestkeuze besluit). De AVLS zal na overleg met de fokker de verzorgers voor de pups zoeken.
- Alle pups worden door de fokker aan de AVLS verkocht en op naam gesteld aan een door het bestuur van de AVLS aan te wijzen persoon.
- De fokker zal met de fokteef verschijnen op nader door de AVLS te organiseren dagen als de beoordeling/keuring van de nakomelingen van de fokteef door de selectiecommissie aan de orde is.
- De eigenaar van de dekreu zal met de dekreu verschijnen op nader door de AVLS te organiseren dagen als de beoordeling/keuring van de nakomelingen van de dekreu door de selectiecommissie aan de orde is.

Verzorgers van de pups

In een 'Overeenkomst van deelname aan de Waarborg voor een gezonde Saarlooswolfhond' worden alle afspraken met de verzorger(s) van de pups uitgewerkt en nader vastgelegd.

- De pups worden met uitgestelde verkoop bij de verzorgers ondergebracht.
- De verzorgers komen met de pups 2 maal op nader door de AVLS te organiseren dagen: als de pups ± 8 à 10 maanden oud zijn en op de leeftijd van ± 18 maanden.
- De dagelijkse kosten van het hebben en houden van de pups komen voor rekening van de verzorgers.
- Bij geschiktheid zijn eventueel drie honden van de eerste outcrosses (de F1 generatie) eenmalig in te zetten.

- Als de voordracht van de selectiecommissie is goedgekeurd door het bestuur van de AVLS kan de pup na de leeftijd van 24 maanden worden toegelaten tot de fokkerij volgens het rasspecifiek fokreglement. De pup wordt in dat geval aan de verzorger in eigendom overgedragen voor de somma van € 750,00 (zegge zevenhonderd en vijftig Euro.)
- Als op voordracht van de selectiecommissie en bij beslissing van het bestuur van de AVLS een pup op de leeftijd van ± 18 maanden niet wordt toegelaten tot de fokkerij, zal de pup op kosten van de AVLS worden gesteriliseerd en door de AVLS in eigendom worden overgedragen aan de verzorger voor de somma van € 300,00 (zegge driehonderd Euro)

Het bestuur van de AVLS bepaalt welke medische onderzoeken de nakomeling moet ondergaan, wanneer en bij welke dierenarts. De kosten van deze onderzoeken zijn voor rekening van de AVLS.

Tweede Generatie (F2)

De tweede generatie nakomelingen heeft geen specifieke verplichtingen anders dan dat de fokker de pupkopers moet melden dat zij de speciaal voor dit doel georganiseerde AVLS dag moeten bezoeken om tot de fokkerij te worden toegelaten. Ook deze honden worden beoordeeld door de selectiecommissie die een fokadvies geeft. Indien ingezet voor de fokkerij moeten deze honden voldoen aan het rasspecifiek fokreglement van de vereniging. De ontwikkeling van de honden wordt jaarlijks besproken op de algemene ledenvergadering van de AVLS.

Verantwoording en Voortgang

De gezondheidscommissie en de selectiecommissie rapporteren jaarlijks over de voortgang aan het bestuur van de AVLS. Deze rapportage wordt in de jaarlijkse algemene vergadering aan de leden gepresenteerd en toegelicht.

Dit plan van aanpak "Een Waarborg voor een gezonde Saarlooswolfhond" is besproken en goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van leden van de AVLS op zaterdag 19 mei 2012 en gewijzigd tijdens de algemene vergadering van leden op zondag 10 april 2016.

Conclusies

Door de toegenomen verwantschap dreigt de inteelt te hoog op te lopen. Daardoor dreigt de toekomst van het ras Saarlooswolfhond in een kritieke fase terecht te komen. Om dit tijt te keren zijn fokmaatregelen gewenst.

De al 30 jaar gescheiden populaties van NVSWH en AVLS dienen te worden gemengd. Gezien de opstelling van het bestuur van de NVSWH ligt dit niet voor de hand. De AVLS verwacht van de RvB dat zij haar verantwoordelijkheid neemt en verder initiatief zal ontwikkelen om de *fokkers* van beide partijen tot elkaar te brengen. Het belang van het ras moet immers voorop staan.

Maar ook het mengen van de gescheiden populaties biedt op de langere termijn onvoldoende oplossing om de inteelt terug te dringen en beheersbaar te houden. De AVLS wil daarom nieuw bloed inbrengen. De RvB zal daarvoor de bijlagen van het hoofdstamboek van het ras moeten openen. Uitgangspunten zijn:

- Reuen en teven die in redelijke mate voldoen aan de rasstandaard van de Saarlooswolfhond, maar die niet zijn geregistreerd in een F.C.I. erkend stamboek en naar het oordeel van de AVLS waardevol zijn, kunnen voor het outcrossprogramma worden ingezet. Deze teven worden opgenomen in het G-0 register.
- Saarlooswolfhondteven die in het NHSB ingeschreven staan, kunnen gedekt worden door de AVLS geselecteerde reuen van een ander ras.
- Saarlooswolfhondreuen die in het NHSB ingeschreven staan kunnen ingezet worden voor dekking van look-a-like teven met een wolfachtige verschijning en karakter.
- De nakomelingen van hierboven genoemde combinaties worden ingeschreven in de G-0 bijlagen van het hoofdstamboek van de Raad van Beheer.
- Er is een selectiecommissie die alle nakomelingen aankeurt .
- Nakomelingen die in redelijke mate voldoen aan de selectie-eisen van uiterlijk en karakter van de Saarlooswolfhond worden toegelaten tot de fokkerij.
- Nakomelingen die niet voldoen aan de selectie-eisen worden niet toegelaten tot de fokkerij en worden gesteriliseerd.
- De nakomelingen komen twee keer naar een door de AVLS te organiseren dag op de leeftijd van ca. 8 -10 maanden en op de leeftijd van ca.18 maanden.
- Op de leeftijd van ca. 18 maanden adviseert de selectiecommissie aan het bestuur van de AVLS welke nakomelingen worden toegelaten tot de fokkerij en welke niet.
- Met de fokkers en verzorgers van de nakomelingen zullen contractuele afspraken worden gemaakt zoals in hoofdpijnen is geschetst in deze notitie.

De AVLS hoopt, wanneer hiervoor financiering wordt verkregen, te kunnen participeren in een wetenschappelijk onderzoek van dr. J. Windig van Wageningen UR om onder andere de genetische verscheidenheid van de Saarlooswolfhond op genniveau in kaart te kunnen brengen. Aan de hand van deze uitkomsten kunnen weloverwogen keuzes worden gemaakt hoe vaak en wanneer een outcross nodig is om de verwantschap ook voor de langere termijn te beheersen.

Nota Bene:

In een later stadium zijn - naar aanleiding van diverse gesprekken met de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland - de volgende veranderingen in dit plan van aanpak aangebracht:

1. Ook de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied wil leren van dit proces. Na overleg met de AVLS werden twee personen door de Raad van Beheer benaderd met het verzoek in de selectiecommissie plaats te nemen. De selectiecommissie is daarom uitgebreid van 3 naar 5 personen.
2. Pups uit de eerste generatie van een outcross waarmee niet verder wordt gefokt door beslissing van het bestuur van de AVLS, zullen niet worden gesteriliseerd. Eventuele nakomelingen van deze honden worden niet in het stamboekregister van de Raad van Beheer ingeschreven en krijgen dus geen stamboom.

De ledenvergadering van de AVLS heeft op 10 april 2016 eveneens enkele wijzigingen in dit plan van aanpak aangebracht.

Bijlagen

Rasstandaard Saarlooswolfhond.

Verenigings Fokreglement AVLS.

Addendum Waarborg voor een gezonde Saarlooswolfhond

Literatuur en bronnen

Wachtel, H. Breeding Dogs for the Next Millennium, 1997

Bragg, J. Jeffrey, Purebred Dog Breeds into the Twenty-First Century, 1998

E.J.Gubbels, Het behoud van de Wetterhoun, februari 2012.

M. Stoop, Onderzoek en conclusies m.b.t. populatiegegevens van de Saarlooswolfhond, januari 2011

J. Scholten, Inteelt en Inteeltcoëfficiënt, mei 2004

J.J. Windig, Monitoren verwantschap en inteeltbeheersing van de Saarlooswolfhond, mei 2011.

Beleidsplan Fokkerij Wetterhounen 2012-2025, NVSW.

Jennifer R. Adams, e.a., Genomic sweep and potential genetic rescue during limiting environmental conditions in an isolated wolf population, april 2012